Comparison and Modal Analysis of Christmas Carols That is Read in Syrian Orthodox and Greek Orthodox Temples In Istanbul

Ayşegül Arslan, M. Safa Yeprem *

* İTÜ Geliştirme Vakfı Okulları, **Marmara Üniversitesi

E-mail: aysegul86arslan@gmail.com*, syeprem@gmail.com**

Copyright © 2015 Ayşegül Arslan, M. Safa Yeprem. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

There are a lot of similarities between muslim and non-muslim congregations' temple musics in Istanbul. But this cultural inheritance is not easy to be reached and collected for researchers. In this article, christmas carols of Syrian and Greek Orthodox church which are the old congregations of İstanbul have been analyzed and compared.

Keywords: Christmas carols, Syrian Carols, Greek Carols, Orthodox Carols

İstanbul'daki Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Mabetlerinde Okunan Doğu İlahilerinin Makamsal Analiz ve Karşılaştırması¹

ÖZET

İstanbul'da yaşayan müslüman ve gayr-i müslim cemaatlerin mabet müziklerinde pek çok benzerlik vardır. Ancak bu kültürel mirasın tespit edilmesi kolay değildir. Bu makalede, İstanbul'un iki kadim cemaati olan Süryani ve Rum Ortodoksların kiliselerinde "Noel"de okunan ilahiler analiz edilerek karşılaştırılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Doğu ilahisi, Süryani ilahileri, Rum İlahileri, Ortodoks ilahileri

1.Giriş

İstanbul, Doğu Roma Bizans İmparatorluğu döneminde Hristiyanlığın (Ortodoksluk), ardından Osmanlı döneminde de İslam dininin (özellikle hilafet açısından) önemli bir merkezi olmuştur. Yüzyıllarca bu coğrafyada yaşayan semavi din mensupları, inançları göz önünde bulundurulduğunda birbirlerinden farklılıklar ortaya koysalar da kültürel manada pek çok benzerliklere sahiptir. Safa Yeprem, yaptığı çalışmada (Yeprem, 2004: s.311, 314, 316, 323, 324, 325, 326, 327, 329, 330, 331, 334) günümüz İstanbul'undaki bu cemaatlerin müziklerinde Kaside, Dua, Na't, Mevlid, İlahi ve Miraciye formlarıyla "işlevsel manada" değerlendirmeler yapmış, bular arasında bir takım benzerlikler ve farklar tespit etmiştir. Biz bu çalışmada, Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks kiliselerinde, peygamberin doğuşunun kutlandığı gün

¹ Makale, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarih ve Sanatları Anabilim Dalı, Türk Din Musikisi Bilim Dalı'nda Ayşegül Arslan'ın "Semavi Dinlerin İstanbul'daki Mabetlerinde İcra Edilen Doğu İlahilerinin Karşılaştırmalı Analizi" (2015) isimli yüksek lisans tezi kaynak alınarak yazılmıştır.

okunan ilahilerin makamlarını mercek altına alarak onların birbirlerine ne dereceye kadar benzerlik ve farklar ortaya koyduklarını ortaya koymayı amaçladık.

1.1 Problem Durumu

Dini musiki alanında semavi dinleri konu alarak yapılan karşılaştırmalı çalışmaların çok az olması nedeniyle bu alanda akademik çalışma yapılması gereği hissedilmiştir. Yapılan çalışmalarda da bu eserlerin makam, usul, güfte analizleri gibi teknik detaylarına yeterince yer verilmemiş olması, bir problem olarak kabul edilebilir. Bu problemin üzerine gidilmesi ile alana dair daha fazla bilgiye ulaşılabileceği düşünülmektedir.

1.2 Problem cümlesi

Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kiliselerinin İstanbul'daki mabetlerinde peygamberin doğuşunun kutlandığı gün söylenen ilahilerin makamsal özelliklerine dair benzerlik ve farklar nelerdir?

1.3 Hipotez

Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kiliselerinin makamsal özellikleri birbirine benzemektedir.

1.4 Alt Problemler

- 1.4.1 Tespit edilen ilahilerde ton ya da makam ortaklığı var mıdır?
- 1.4.2 İlahilerin ses aralığında benzerlik var mıdır?
- 1.4.3 İlahilerde geçki yapılan cins ya da makamlarda benzerlik var mıdır?
- 1.4.4 Karar sesi kullanımında benzerlik var mıdır?
- 1.4.5 Yeden sesi kullanımı var mıdır?
- 1.4.6 İlahilerin nihâî karar seslerinde kalış durumlarında (tam kalış-asma kalış) benzerlik var mıdır?
- 1.4.7 Ortaklıkları tespit edilen hüseyini, hicaz, uşşak, saba, rast, segâh, nihavent, acem, hüzzam, acemaşiran makamlarının (Yeprem, 2004: s. 311) seyir özellikleri arasında ilişki var mıdır?

1.5 Metodoloji

Konu ile ilgili farklı verilerin ortaya çıkmasıyla (özellikle yapılacak karşılaştırmalarda) daha farklı sonuçlara ulaşılması mümkündür. Araştırmada kullanılacak veriler “alan araştırması”na bağlı “kişisel görüşmeler” ve “kaynak tarama” yöntemleriyle bir araya getirilmiş, bu veriler daha sonra “analiz”, “karşılaştırma” yöntemleriyle işlenmiştir. Araştırmanın bu yönüyle betimsel bir çalışma olduğu söylenebilir.

Elde edilen veriler benzerlik ve farklara göre sınıflandırılıp yukarıda belirtilmiş olan yöntemlerle bir araya getirilmiştir. Benzerlik ve farkların ortaya konulacağı bulgular ayrı bir başlıkta ele alınmış, daha sonra ayrı bir bölümlerde bu bulguların önce analizleri sonra da karşılaştırmaları yapılmıştır. Sonuç bölümünde ise karşılaştırmaları yapılan bütün istatistiksel verilerin ışığında ulaşılan noktalar ortaya konulmuştur.

1.6 Sınırlamalar

Araştırmada elde edilen veriler ve bunlara bağlı olarak yapılacak yorumlar, ulaşılabilen kaynaklarla sınırlıdır. Çalışmada kullanılan makam sınırlamaları önceden ortaklıkları tespit edilmiş olan, uşşak, segâh, saba, nihavent, rast, hüseyini, hüzzam, acem, hicaz ve acemaşiran makamları (Yeprem, 2004: s. 311) öncelikli olmak üzere ulaşılabilen beşer eserle sınırlandırılmıştır. Doğaçlama okunan doğuş konulu ilahiler de makale alanının dışında bırakılmıştır.

1.7 Varsayımlar

- Arel-Ezgi-Uzdilek makam sisteminin doğru olduğu ve Türk müziği alanını bütünüyle ifade ettiği,

-Görüşülen kaynak kişilerden derlenen bilgilerin doğru olduğu, bu kişilerin cemaatleri temsil ettiği varsayılmaktadır.

1.8 Evren ve Örneklem

Araştırmının evrenini, Müslümanlık, Hristiyanlık (Ermeni Ortodoks, Ermeni Katolik, Süryânî Ortodoks, Keldânî Katolik, Alman Latin Katolik, Presbiteryen, Protestan) ve Yahudilik dinlerine mensup cemaatler oluşturmaktadır.

Örneklemimizi; İstanbul'da yaşayan, mabede ve kalabalık cemaate sahip, liturjisinde tek sesli müzik kullanan ve ulaşılabilen şu dinlerin cemaatleri kapsayacaktır:

1.8.1. Süryânî Kadîm Kilisesi cemaati

1.8.2. Fener Rum Patrikhanesine bağlı Rum Ortodoks Kiliseleri cemaati

2. Makamsal Özelliklere Ait Bulgular

Bu bölümde ilahilerin ton/makamlarının ne olduğu, ses aralıklarının dizi içinde gösterimi, seyir sırasında yaptıkları geçkilerin neler oldukları, karar seslerinin ne olduğu, ilahinin bitiminde yeden kullanımı olup olmadığı, varsa yeden sesinin ne olduğu gösterilecektir. Makamsal olan ilahilerin ayrıntılı seyir analizi ölçü ölçü gösterilecektir.

İlahilerin ses alanını gösterebilmek için her eserin dizisi oluşturulmuştur. Türk müziğinde konu olan makamın dizisi de verilerek derlenen ilahilerin rahatça karşılaştırma yapılması hedeflenmiştir. Türk müziği dizileri İsmail Hakkı Özkan'ın "Türk Mûsikisi Nazariyatı ve Usulleri" kitabıyla paralel olan Tanburî Murat Aydemir'in "Türk Müziği Makam Rehberi" kitabından alınmıştır.

İlahilerin makamsal analizini yapmamda yardım eden Sayın Dr. Başak İlhan Harmancı hocama teşekkürü borç bilirim.

Tablo 1. Rum Ortodoks Kilisesi “O Monogenis Yios” İlahisinin Makamına Ait Bulgular	
Eser Adı*	O Monogenis Yios
Cemaat	Rum Ortodoks Kilisesi
Ton / Makam**	2.İhos (Hüzzam)
Ses Aralığı	6 ses la - fa diyez
Geçki Yapılan Cins / Makam	segah c., uşşak c., hicaz c.
Easerin Karar Sesi***	Yegah (re)
Yeden Sesi Kullanımı	Kaba çargah (do)
Karar Sesi	Asma Kalışlı
Seyri	1.-13.ö.:kaba segahta segah c., 17.-29.ö.: kaba dügahta uşşak c. 30.-33.ö.:yegahta hicaz c. 34.-38.ö.:kaba segahta segah c. 39.-41.ö.: yegahta asma kalış
Eserin Dizisi	<p>O Monogenis Yios İlahisinin Dizisi</p>
Makamın Türk Müziğindeki Dizisi (Aydemir 2014: s. 70)	<p>Hüzzam Makamı Dizisi</p>

(Bakınız Ek 1)

*Eser, Aya Triada Kilisesi koro şefi Panteleimon Zafeiris'ten derlenmiştir.

** Eserin ton/makam bilgisini Panteleimon Zafeiris vermiştir.

***Eserin karar sesi bilgisi Panteleimon Zafeiris'ten alınmıştır.

Tablo 2. Rum Ortodoks Kilisesi "I Genesis Sou" İlahisinin Makamına Ait Bulgular	
Eser Adı*	I Genesis Sou
Cemaat	Rum Ortodoks Kilisesi
Ton / Makam**	4.İhos (Segah)
Ses Aralığı	7 ses la diyez- sol
Geçki Yapılan Cins / Makam	hicaz c., uşşak c., segah c.
Eserin Karar Sesi***	segah (si)
Yeden Sesi Kullanımı	Yok
Karar Sesi	Tam Kalışlı
Seyri	1.-2. ö. : güçlü ses ile seyre başlamış, 3.-4.ö.: nevada hicaz c., 5. ö. Segah'ta segah c., 7.-8.ö.: nevada hicaz c., 9.ö.: segah'ta segah c., 10.-14. ö., nevada hicaz c., 15.-16.ö.: segah'ta segah c., 17.-18. ö. : dügahta uşşak c., 19.-24.ö.: nevada hicaz c., 25.ö.:segah'ta segah c.
Eserin Dizisi	<p>I Genesis Sou İlahisinin Dizisi</p> <p>karar</p>
Makamın Türk Müziğindeki Dizisi (Aydemir 2014: s. 59)	<p>Segah Makamı Dizisi</p> <p>yegahta rast cinsi rast cinsi ırakta hicaz c. karar güçlü dık hisarla tiz segah sesleri ile nevada uşşak dizisi oluşuyor</p> <p>değiştirici işaretler kullanılıncı hicaz cinsi dizisi oluşuyor</p>

(Bakınız Ek 2)

*Eser, Aya Triada Kilisesi koro şefi Panteleimon Zafeiris'ten derlenmiştir.

** Eserin ton/makam bilgisini Panteleimon Zafeiris vermiştir.

***Eserin karar sesi bilgisi Panteleimon Zafeiris'ten alınmıştır.

Tablo 3. Rum Ortodoks Kilisesi “Xristos Genatai” (a) İlahisinin Makamına Ait Bulgular	
Eser Adı*	Xristos Genatai (a)
Cemaat	Rum Ortodoks Kilisesi
Ton / Makam**	1.İhos (Uşşak)
Ses Aralığı	6 ses la-fa
Geçki Yapılan Cins / Makam	uşşak c., buselik c., segah c.
Easerin Karar Sesi***	kaba düğah (la)
Yeden Sesi Kullanımı	Yok
Karar Sesi	Tam Kalıslı
Seyri	2.-5.ö.: düğahta uşşak c., 6.-9.ö.: nevada buselik c., 10.-11.ö.: sagahta segah c., 13.ö.: nevada buselik c. 14.ö.: segahta segah c., 15.ö.: düğahta uşşak c.
Eserin Dizisi	<p>Xristos Genatai (a) İlahisinin Dizisi</p>
Makamın Türk Müziğindeki Dizisi (Aydemir 2014: s.108)	<p>Uşşak Makamı Dizisi</p>

(Bakınız Ek 3)

*Eser, Aya Triada Kilisesi koro şefi Panteleimon Zafeiris'ten derlenmiştir.

** Eserin ton/makam bilgisini Panteleimon Zafeiris vermiştir.

***Eserin karar sesi bilgisi Panteleimon Zafeiris'ten alınmıştır.

Tablo 4. Rum Ortodoks Kilisesi “Xristos Genatai” (b) İlahisinin Makamına Ait Bulgular

Eser Adı*	Xristos Genatai (b)
Cemaat	Rum Ortodoks Kilisesi
Ton / Makam**	1. İhos (Uşşak)
Ses Aralığı	10 ses sol-si
Geçki Yapılan Cins / Makam	uşşak c., rast c., segah c., buselik c.
Easerin Karar Sesi***	Kaba buselik (si)
Yeden Sesi Kullanımı	Yok
Karar Sesi	Tam Kalışlı
Seyri	1.-9.ö.: kaba buselikte uşşak c., 10.-14.ö.: hüseyini aşıranda rast c. 15.-17.ö.: kaba buselikte uşşak c. 18.-20.ö.: kaba rastta segah c. 21.-23.ö.: hüseyini aşıranda buselik c. 24.-27.ö.: kaba buselikte uşşak c. 28.-38.ö.: kaba buselikte uşşak c.
Eserin Dizisi	<p>Xristos Genatai (b) İlahisinin Dizisi</p> <p>karar</p>
Makamın Türk Müziğindeki Dizisi (Aydemir 2014: s.108)	<p>Uşşak Makamı Dizisi</p> <p>karar güçlü</p> <p>rast cinsi uşşak cinsi buselik cinsi</p>

(Bakınız Ek 4)

*Eser, Aya Triada Kilisesi koro şefi Panteleimon Zafeiris'ten derlenmiştir.

** Eserin ton/makam bilgisini Panteleimon Zafeiris vermiştir.

***Eserin karar sesi bilgisi Panteleimon Zafeiris'ten alınmıştır.

Tablo 5. Rum Ortodoks Kilisesi “Hristos Anesti” İlahisinin Makamına Ait Bulgular	
Eser Adı*	Hristos Anesti
Cemaat	Rum Ortodoks Kilisesi
Ton / Makam**	Plegal 1.İhos (Hüseyni)
Ses Aralığı	7 ses la-sol
Geçki Yapılan Cins / Makam	hüseyni c., buselik c., rast c., çargah c., uşşak c.
Eserin Karar Sesi	Neva (re)
Yeden Sesi Kullanımı***	Nim hicaz (do diyez)
Karar Sesi	Asma Kalışlı
Seyri	1.-2.ö.: karar sesi gösterilmiş, 3.-5.ö.: dügahta hüseyni c., 6.-7.ö.: nevada buselik c., 9.-13.ö.: nevada rast c., 14.-17.ö.: çargahta çargah c., 18.-19.ö.: nevada buselik c., 20.-25.ö.: nevada buselik c., 27.-28.ö.: dügahta uşşak c., 29.-31.ö.: nevada buselik c., 32.-33.ö.: nevada kalış
Eserin Dizisi	<p>Hristos Anesti İlahisinin Dizisi</p>
Makamın Türk Müziğindeki Dizisi (Aydemir 2014: s.127)	<p>Hüseyni Makamı Dizisi</p>

(Bakınız Ek 5)

*Eser, Aya Triada Kilisesi koro şefi Panteleimon Zafeiris'ten derlenmiştir.

** Eserin ton/makam bilgisini Panteleimon Zafeiris vermiştir.

***Eserin karar sesi bilgisi Panteleimon Zafeiris'ten alınmıştır.

Tablo 6. Rum Ortodoks Kilisesi “Eulogitos Ei Hriste” İlahisinin Makamına Ait Bulgular	
Eser Adı*	Eulogitos Ei Hriste
Cemaat	Rum Ortodoks Kilisesi
Ton / Makam**	Plegal 4.İhos (Çargahta rast makamı)
Ses Aralığı	6 ses la-fa
Geçki Yapılan Cins / Makam	nişabur c., uşşak c., rast c.
Easerin Karar Sesi***	Kaba çargah (do)
Yeden Sesi Kullanımı	Kaba buselik (si)
Karar Sesi	Tam Kalışlı
Seyri	1.5.ö.: kaba çargahta seyre başlanmış, 6.ö: kaba dügahta nişabur c., 10.-17.ö.: yegahta uşşak c. 19.-22.ö.: yegahta uşşak c., 23.-24.ö.: kaba dügahta nişabur c., 25.-28.ö: kaba çargahta nişabur c., 36.-37.ö.:kaba çargahta nişabur c., 38.-39.ö.: kaba çargahta rast c.
Eserin Dizisi	<p>Eulogitos Ei Hriste İlahisinin Dizisi</p> <p>karar</p>
Makamın Türk Müziğindeki Dizisi (Aydemir 2014: s.108)	<p>Uşşak Makamı Dizisi</p> <p>karar güçlü</p>

(Bakınız Ek 6)

*Eser, Aya Triada Kilisesi koro şefi Panteleimon Zafeiris'ten derlenmiştir.

** Eserin ton/makam bilgisini Panteleimon Zafeiris vermiştir.

***Eserin karar sesi bilgisi Panteleimon Zafeiris'ten alınmıştır.

Tablo 7. Süryani Ortodoks Kilisesi “Malakho Men Şelyo”
İlahisinin Makamına Ait Bulgular

Eser Adı*	Malakho Men Şelyo
Cemaat	Süryani Ortodoks Kilisesi
Ton / Makam**	Rbilcoyo (yegahta rast makamı)
Ses Aralığı	8 ses si-si
Geçki Yapılan Cins / Makam	rast c., uşşak c., nişabur c.
Easerin Karar Sesi	Re (yegah)
Yeden Sesi Kullanımı	Yok
Karar Sesi	Tam Kalıslı
Seyri	1.-8.ö.: yegahta rast c., 9.-12.ö.: yegahta rast c., 13.ö.: hüseyini aşıranda uşşak c., 14.-15.ö.: yegahta rast c., 16.ö.: hüseyini aşıranda uşşak c., 17.ö.: yegahta rast c., 18.-19.ö.: kaba buselikte nişabur c., 20.-21.ö.: yegahta rast c.
Eserin Dizisi	<p>Malakho Men Şelyo İlahisinin Dizisi</p> <p>karar</p>
Makamın Türk Müziğindeki Dizisi (Aydemir 2014: s.33)	<p>Rast Makamı Dizisi</p> <p>karar güçlü güçlü</p>

(Bakınız Ek 7)

*Eser, Meryem Ana Süryani Kadim Kilisesi kızlar korosunda görev alan Yelda Akyüz'den derlenmiştir.

** Eserin ton/makam bilgisini Yelda Akyüz vermiştir.

Tablo 8. Süryani Ortodoks Kilisesi “Mši’ho E’thi’led” İlahisinin Makamına Ait Bulgular	
Eser Adı*	Mši’ho E’thi’led
Cemaat	Süryani Ortodoks Kilisesi
Ton / Makam**	Trayono (kaba buselikte hüseyini makamı)
Ses Aralığı	8 ses la-la
Geçki Yapılan Cins / Makam	hüseyini c., uşşak c.
Easerin Karar Sesi	Fa diyez (evç)
Yeden Sesi Kullanımı	Yok
Karar Sesi	Asma Kalışlı
Seyri	1.-7.ö.: kaba buselikte hüseyini c., 8.-21.ö.: kaba buselikte hüseyini c. 22.-25.ö.: kaba buselikte uşşak c., 26.-30.ö.: güçlü seste karara gidilmiş
Eserin Dizisi	<p>Mši’ho E’thi’led İlahisinin Dizisi</p> <p>karar</p>
Makamın Türk Müziğindeki Dizisi (Aydemir 2014: s.127)	<p>Hüseyini Makamı Dizisi</p> <p>karar güçlü</p>

(Bakınız Ek 8)

*Eser, Meryem Ana Süryani Kadim Kilisesi kızlar korosunda görev alan Yelda Akyüz'den derlenmiştir.

** Eserin ton/makam bilgisini Yelda Akyüz vermiştir.

Tablo 9. Süryani Ortodoks Kilisesi “Ho Roğem” İlahisinin Makamına Ait Bulgular	
Eser Adı*	Ho Roğem
Cemaat	Süryani Ortodoks Kilisesi
Ton / Makam**	Rbilcoyo (yegahta rast makamı)
Ses Aralığı	8 ses la-la
Geçki Yapılan Cins / Makam	rast c.
Easerin Karar Sesi	Re (yegah)
Yeden Sesi Kullanımı	Yok
Karar Sesi	Tam Kalışlı
Seyri	1.-4. ö.: yegahta rast c., 5.-6.ö.: yegahta rast c., 7.ö.: güçlüde asma kalış, 8.-11.ö.: yegahta rast c.
Eserin Dizisi	<p>Ho Roğem İlahisinin Dizisi</p>
Makamın Türk Müziğindeki Dizisi (Aydemir 2014: s.33)	<p>Rast Makamı Dizisi</p>

(Bakınız Ek 9)

*Eser, Meryem Ana Süryani Kadim Kilisesi kızlar korosunda görev alan Yelda Akyüz'den derlenmiştir.

** Eserin ton/makam bilgisini Yelda Akyüz vermiştir.

Tablo 10. Süryani Ortodoks Kilisesi “Yavno Tlitho Thino Le” İlahisinin Makamına Ait Bulgular	
Eser Adı*	Yavno Tlitho Thino Le
Cemaat	Süryani Ortodoks Kilisesi
Ton / Makam**	Kadmoyo (çargahta uşşak makamı)
Ses Aralığı	7 ses la-sol
Geçki Yapılan Cins / Makam	uşşak c., çargah c.
Eserin Karar Sesi	Do (kaba çargah)
Yeden Sesi Kullanımı	Yok
Karar Sesi	Tam Kalışlı
Seyri	1.7.ö.: kaba çargahta uşşak c., 8.-9.ö.: hüseyini aşıranda çargah c., 11.-15.ö.: kaba çargahta uşşak c.
Eserin Dizisi	<p>Yavno Tlitho Thino Le İlahisinin Dizisi</p> <p>karar</p>
Makamın Türk Müziğindeki Dizisi (Aydemir 2014: s.108)	<p>Uşşak Makamı Dizisi</p> <p>karar güçlü</p>

(Bakınız Ek 10)

*Eser, Meryem Ana Süryani Kadim Kilisesi kızlar korosunda görev alan Yelda Akyüz'den derlenmiştir.

** Eserin ton/makam bilgisini Yelda Akyüz vermiştir.

Tablo 11. Süryani Ortodoks Kilisesi “Hdav Ğame Hdav Ğame” İlahisinin Makamına Ait Bulgular	
Eser Adı*	Hdav Ğame Hdav Ğame
Cemaat	Süryani Ortodoks Kilisesi
Ton / Makam**	? (yegahta buselik makamı)
Ses Aralığı	6 ses do-la
Geçki Yapılan Cins / Makam	buselik c.
Easerin Karar Sesi	Re (yegah)
Yeden Sesi Kullanımı	Do (kaba çargah)
Karar Sesi	Tam Kalışlı
Seyri	1.-2.ö.: yegahta buselik c., 3.-4. Ö.: yegahta buselik c., 5.-6.ö.: yegahta buselik c., 7.-8.ö.: yegahta buselik c.
Eserin Dizisi	<p>Hdav Ğame Hdav Ğame İlahisinin Dizisi</p> <p>karar</p>
Makamın Türk Müziğindeki Dizisi (Aydemir 2014: s.85)	<p>Buselik Makamı Dizisi</p> <p>buselik cinsi kürdi cinsi hicaz cinsi</p> <p>karar güçlü güçlü</p>

(Bakınız Ek 11)

*Eser, Meryem Ana Süryani Kadim Kilisesi kızlar korosunda görev alan Yelda Akyüz'den derlenmiştir.

** Makamın Süryani kültüründeki karşılığına ulaşılamamıştır.

3. Makamsal Özelliklere Ait Bulguların Karşılaştırılması

Tablo 12. Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi İlahilerinin Ton / Makam Analizi	
Eser Adı	Ton / Makam
Malakho Men Şelyo	Rast makamı
Mşi'ho E'thi'led	Hüseyni makamı
Ho Roğem	Rast makamı
Yavno Tlitho Thino Le	Uşşak makamı
Hdav Ğame Hdav Ğame	Buselik makamı
O Monogenis Yios	Hüzzam makamı
I Genesis Sou	Segah makamı
Xristos Genatai (a)	Uşşak makamı
Xristos Genatai (b)	Uşşak makamı
Hristos Anesti	Hüseyni makamı
Eulogitos Ei Hriste	Rast makamı

Tablo 13. Süryani Ortodoks Kilisesi İlahilerinin Ton / Makam Analizi	
Ton / Makam	Adet
Buselik makamı	1
Hüseyni makamı	2
Hüzzam makamı	1
Rast makamı	3
Segah makamı	1
Uşşak makamı	3

Grafik 1. Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi İlahilerinin Ton / Makam Analizi

Karşılaştırma grafiği bize Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kiliselerinde rast ve uşşak makamlarının ortak kullanılan makamlar olduğunu göstermektedir.

Tablo 14. Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi İlahilerinin Ses Aralığı Analizi	
Eser Adı	Ses Aralığı
Malakho Men Şelyo	8 ses si-si
Mşi'ho E'thi'led	8 ses la-la
Ho Roğem	8 ses la-la
Yavno Tlitho Thino Le	7 ses la-sol
Hdav Ğame Hdav Ğame	6 ses do-la
O Monogenis Yios	6 ses la - fa diyez
I Genesis Sou	7 ses la diyez- sol
Xristos Genatai (a)	6 ses la-fa
Xristos Genatai (b)	10 ses sol-si bemol
Hristos Anesti	7 ses la-sol
Eulogitos Ei Hriste	6 ses la-fa

Tablo 15. Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi İlahilerinin Ses Aralığı Analizi	
Ses Aralığı	Adet
6 ses	4
7 ses	3
8 ses	3
10 ses	1

Grafik 2. Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi İlahilerinin Ses Aralığı Analizi

Karşılaştırma grafiği bize Süryani ve Rum Ortodoks Kilisesi doğuş ilahilerinde kullanılan ses aralığının bir oktavı aşmadığını göstermektedir. En yoğun olarak ilahilerin altı ses içinde gezindiği sonucuna varmaktayız. Rum Ortodoks Kilisesi ilahisi olan “Xristos Genatai”nin iki versiyonu arasındaki ses farkı da dikkat çekicidir.

Tablo 16. Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi İlahilerinde Geçki Yapılan Cins/Makam Analizi

Eser Adı	Geçki Yapılan Cins/Makam
Malakho Men Şelyo	rast c., uşşak c., nişabur c.
Mşi'ho E'thi'led	hüseyini c., uşşak c.
Ho Roğem	rast c.
Yavno Tlitho Thino Le	uşşak c., çargah c.
Hdav Ğame Hdav Ğame	buselik c.
O Monogenis Yios	segah c., uşşak c., hicaz c.
I Genesis Sou	hicaz c., uşşak c., segah c.
Xristos Genatai (a)	uşşak c., buselik c., segah c.
Xristos Genatai (b)	uşşak c., rast c., segah c., buselik c.
Hristos Anesti	hüseyini c., buselik c., rast c., çargah c., uşşak c.
Eulogitos Ei Hriste	nişabur c., uşşak c., rast c.

Tablo 17. Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi İlahilerinde Geçki Yapılan Cins/Makam Analizi

Geçki Yapılan Cins/Makam	Adet
Buselik Cinsi	4
Çargah Cinsi	2
Hicaz Cinsi	2
Hüseyini Cinsi	2
Nişabur Cinsi	2
Rast Cinsi	5
Segah Cinsi	4
Uşşak Cinsi	9

Grafik 3. Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi İlahilerinde Geçki Yapılan Cins/Makam Analizi

Karşılaştırma grafiği bize Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kiliselerinin mevlid ilahilerinde en çok geçki yapılan cinsin uşşak cinsi olduğunu göstermektedir. Daha sonra en çok kullanıldığı tespit edilen cinslerin rast, buselik ve segah cinsleri olduğu tespit edilmiştir. Her iki kilisenin de ilahilerinde nişabur cinsinin kullanıldığı gözlenmiştir.

Tablo 18. Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi İlahilerinin Karar Sesi Analizi	
Eser Adı	Eserin Karar Sesi
Malakho Men Şelyo	re (yegah)
Mši'ho E'thi'led	fa diyez (evç)
Ho Roğem	re (yegah)
Yavno Tlitho Thino Le	do (kaba çargah)
Hdav Ğame Hdav Ğame	re (yegah)
O Monogenis Yios	re (yegah)
I Genesis Sou	si (segah)
Xristos Genatai (a)	la (kaba düğah)
Xristos Genatai (b)	si (kaba buselik)
Hristos Anesti	re (neva)
Eulogitos Ei Hriste	do (kaba çargah)

Tablo 19. Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi İlahilerinin Karar Sesi Analizi	
Eserin Karar Sesi	Adet
do (kaba çargah)	2
fa diyez (evç)	1
la (kaba düğah)	1
re (neva)	1
re (yegah)	4
si (kaba buselik)	1
si (segah)	1

Grafik 4. Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi İlahilerinin Karar Sesi Analizi

Karşılaştırma grafiğine bakarak Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi doğuş ilahilerinin genellikle re (yegah) sesinde karar verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 20. Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi İlahilerinin Yeden Sesi Kullanımı Analizi

Eser Adı	Yeden Sesi Kullanımı
Malakho Men Şelyo	Yok
Mşı'ho E'thi'led	Yok
Ho Roğem	Yok
Yavno Tlitho Thino Le	Yok
Hdav Ğame Hdav Ğame	do (kaba çargah)
O Monogenis Yios	do (kaba çargah)
I Genesis Sou	Yok
Xristos Genatai (a)	Yok
Xristos Genatai (b)	Yok
Hristos Anesti	do diyez (nim hicaz)
Eulogitos Ei Hriste	si (kaba buselik)

Tablo 21. Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi İlahilerinin Yeden Sesi Kullanımı Analizi

Yeden Sesi Kullanımı	Adet
do (kaba çargah)	2
do diyez (nim hicaz)	1
si (kaba buselik)	1
Yok	7

Grafik 5. Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi İlahilerinin Yeden Sesi Kullanımı Analizi

Karşılaştırma grafiğinden yola çıkarak Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks kilisesi doğuş ilahilerinde çoğunlukla yeden sesi kullanımı olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 22. Süryani Ortodoks ve Rum Otodoks Kilisesi İlahilerinin Nihâyî Karar Sesi Analizi	
Eser Adı	Eserin Nihâyî Kararı
Malakho Men Şelyo	Tam Kalışlı
Mşi'ho E'thi'led	Asma Kalışlı
Ho Roğem	Tam Kalışlı
Yavno Tlitho Thino Le	Tam Kalışlı
Hdav Ğame Hdav Ğame	Tam Kalışlı
O Monogenis Yios	Asma Kalışlı
I Genesis Sou	Tam Kalışlı
Xristos Genatai (a)	Tam Kalışlı
Xristos Genatai (b)	Tam Kalışlı
Hristos Anesti	Asma Kalışlı
Eulogitos Ei Hriste	Tam Kalışlı

Tablo 23. Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi İlahilerinin Nihâyî Karar Sesi Analizi	
Eserin Nihâyî Kararı	Adet
Asma Kalışlı	3
Tam Kalışlı	8

Grafik 6. Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi İlahilerinin Nihâyî Karar Sesi Analizi

Karşılaştırma grafiği **Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks doğuş ilahilerinde karar seslerinin genellikle tam kalışla bittiğini**, az da olsa bu iki dinin müzik geleneğinde kararın asma kalışlı da olabileceğini ortaya koymaktadır.

Tablo 24. Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi İlahilerinin Seyri Analizi	
Eser Adı	Seyri
Malakho Men Şelyo	1.-8.ö.: yegahta rast c., 9.-12.ö.: yegahta rast c., 13.ö.: hüseyini aşıranda uşşak c., 14.-15.ö.: yegahta rast c., 16.ö.: hüseyini aşıranda uşşak c., 17.ö.: yegahta rast c., 18.-19.ö.: kaba buselikte nişabur c., 20.-21.ö.: yegahta rast c.
Mşi'ho E'thi'led	1.-7.ö.: kaba buselikte hüseyini c., 8.-21.ö.: kaba buselikte hüseyini c. 22.-25.ö.: kaba buselikte uşşak c., 26.-30.ö.: güçlü seste karara gidilmiş
Ho Roğem	1.-4.ö.: yegahta rast c., 5.-6.ö.: yegahta rast c., 7.ö.: güçlüde asma kalış, 8.-11.ö.: yegahta rast c.
Yavno Tlitho Thino Le	1.7.ö.: kaba çargahta uşşak c., 8.-9.ö.: hüseyini aşıranda çargah c., 11.-15.ö.: kaba çargahta uşşak c.
Hdav Ğame Hdav Ğame	1.-2.ö.: yegahta buselik c., 3.-4.ö.: yegahta buselik c., 5.-6.ö.: yegahta buselik c., 7.-8.ö.: yegahta buselik c.
O Monogenis Yios	1.-13.ö.:kaba segahta segah c., 17.-29.ö.: kaba dügahta uşşak c. 30.-33.ö.:yegahta hicaz c. 34.-38.ö.:kaba segahta segah c. 39.-41.ö.: yegahta asma kalış
I Genesis Sou	1.-2.ö. : güçlü ses ile seyre başlamış, 3.-4.ö.: nevada hicaz c., 5.ö. Segah segah c., 7.-8.ö.: nevada hicaz c., 9.ö.: segahta segah c., 10.-14.ö., nevada hicaz c., 15.-16.ö.: segahta segah c., 17.-18.ö. : dügahta uşşak c., 19.-24.ö.: nevada hicaz c., 25.ö.: segahta segah c.
Xristos Genatai (a)	2.-5.ö.: dügahta uşşak c., 6.-9.ö.: nevada buselik c., 10.-11.ö.: sagahta segah c., 13.ö.: nevada buselik c. 14.ö.: segahta segah c., 15.ö.: dügahta uşşak c.

Xristos Genatai (b)	1.-9.ö.: kaba buselikte uşşak c., 10.-14.ö.: hüseyini aşıranda rast c. 15.-17.ö.: kaba buselikte uşşak c. 18.-20.ö.: kaba rastta segah c. 21.-23.ö.: hüseyini aşıranda buselik c. 24.-27.ö.: kaba buselikte uşşak c. 28.-38.ö.: kaba buselikte uşşak c.
Hristos Anesti	1.-2.ö.: karar sesi gösterilmiş, 3.-5.ö.: dügahta hüseyini c., 6.-7.ö.: nevada buselik c., 9.-13.ö.: nevada rast c., 14.-17.ö.: çargahta çargah c., 18.-19.ö.: nevada buselik c., 20.-25.ö.: nevada buselik c., 27.-28.ö.: dügahta uşşak c., 29.-31.ö.: nevada buselik c., 32.-33.ö.: nevada kalış
Eulogitos Ei Hriste	1.5.ö.: kaba çargahta seyre başlanmış, 6.ö.: kaba dügahta nişabur c., 10.-17.ö.: yegahta uşşak c. 19.-22.ö.: yegahta uşşak c., 23.-24.ö.: kaba dügahta nişabur c., 25.-28.ö.: kaba çargahta nişabur c., 36.-37.ö.: kaba çargahta nişabur c., 38.-39.ö.: kaba çargahta rast c.

Tablo 25. Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi İlahilerinin Seyri Analizi

Seyir	Adet
çargahta çargah c.	1
dügahta hüseyini c.	1
dügahta uşşak c.	4
hüseyini aşıranda buselik c.	1
hüseyini aşıranda çargah c.	1
hüseyini aşıranda rast c.	1
hüseyini aşıranda uşşak c.	2
kaba buselikte hüseyini c.	2
kaba buselikte nişabur c.	1
kaba buselikte uşşak c.	5
kaba çargahta nişabur c.	2
kaba çargahta rast c.	1
kaba çargahta uşşak c.	2
kaba dügahta nişabur c.	2
kaba dügahta uşşak c.	1
kaba rastta segah c.	1
kaba segahta segah c.	2

nevada buselik c.	6
nevada hicaz c.	4
nevada rast c.	1
sagahta segah c.	6
yegahta buselik c.	4
yegahta hicaz c.	1
yegahta rast c.	8
yegahta uşşak c.	2
çargahta çargah c.	1
dügahta hüseyini c.	1
dügahta uşşak c.	4
hüseyini aşıranda buselik c.	1
hüseyini aşıranda çargah c.	1
hüseyini aşıranda rast c.	1

Grafik 7. Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kilisesi İlahilerinin Seyri Analizi

Karşılaştırma grafiği Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kiliseleri doğuş ilahilerine bakıldığı zaman en çok yegahta rast, segahta segah ve nevada buselik cinsinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

4. Sonuç

Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks Kiliselerinde **rast ve uşşak makamlarının ortak kullanılan makamlar olduğu**, kullanılan ses aralığının bir oktavı aşmadığı tespit edilmiştir. **En yoğun olarak ilahilerin altı ses içinde gezindiği, ilahilerin genellikle re (yegah) sesinde karar verdiği** ortaya çıkmıştır. Bu iki mezhebin doğuş ilahilerinde çoğunlukla **yeden sesi kullanımı olmadığı**, karar seslerinin genellikle **tam kalışlı** bittiği, az da olsa bu iki dinin müzik geleneğinde kararın asma kalışlı da olabileceği gözlemlenmiştir. İlahilerin **seyrinde en çok yegahta rast, segahta segah ve nevada buselik cinsinin kullanıldığı** tespit edilmiştir. Böylece Hipotezin geçerli olduğu, Süryani Ortodoks ve Rum Ortodoks ilahilerinde makamsal özelliklerinin benzediği ortaya çıkmıştır.

REFERENCES

- YEPREM, Safa (2004) , “Türk Cami Musikisi İle Mukayeseli Olarak İstanbul Gayr-i Müslimlerinde Mabet Musikisi”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi
- ÖZKAN, İsmail Hakkı (2014) “Türk Musikisi Nazariyatı ve Usulleri Kudüm Velveleleri”, Ötüken Neşriyat, İstanbul
- AYDEMİR, Murat (2014) “Türk Müziği Makam Rehberi”, Pan Yayıncılık, İstanbul
- ARSLAN, Ayşegül (2015) “Semavi Dinlerin İstanbul’daki Mabetlerinde İcra Edilen Doğu İlahilerinin Karşılaştırmalı Analizi” Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi

EKLER

Ek 1

O Monogenis Yios

Deuteros
İkinci ihos (hüzzam)

Panteleimon Zafeiris'in icrasından
notaya alan: Ayşegül Arslan

Kaba segahta segah cinsi

O mo-no- ğe-ni-si-os kai lo-ğos tu the-u at-ha-na-to-

7
si-par- xon ke ka-ta-deks- a-me-nos di-a tin i-me-te-ran

12
kaba dügahta uşşak c.
so-ti-ri an sar-ko- thi-nek ti-sa-ğı- as the-o- to- ku

19
ke a-i-par- the-nu Mar- i-a-sa trep-tos e-nan-thro- pi- sas

25
stau- ro- this te Hris- te o the- os than- a- to tha- na- ton

29
yegahta hicaz cinsi
pa- ti- sas i- is on tis a-ğı- as tri- a dos sin-dok-sa-

34
kaba segahta segah cinsi *yegahta asma kalış*
zo- me-nos to pat-ri kai to a- ğias p-nev- na-ti so-so- nim-

Ek 2

I Genesis Sou

Güçlü ses ile
seyre
başlanmış
Dördüncü ihos (segah)

Panteleimon Zafeiris'in icrasından
notaya alan: Ayşegül Arslan

nevada hicaz cinsi

segah'ta
segah c.

nevada hicaz c.

segah'ta
segah cinsi

dügahta uşak c.

nevada hicaz cinsi

segah'ta
segah c.

Hge-ni- si-sou hri- ste o the- o- si- mon a- ne- ti- le

to koz- mo to fos to tis gno- se- os en af- ti ğa- ri- ti- sas- tris

lant- trev- u- ntes i- po as- te- ro- s edi- das- kon to sep- ros- ki nin

to- ni- li- yon tis di- ke- os- si- nis ke se ği- ğnos- kin ek- si- ip-

sou- sa- na- tol- in ki- ri- e dok- sa si

Ek 3

Xristos Genatai (a)

Protos
Birinci ihos (uṣṣak)

Panteleimon Zafeiris'in icrasından
notaya alan: Ayşegül Arslan

3 dügahta uṣṣak cinsi

Hris-tos ğe-na-te dok-sa sa-te Hris-tos eks u-ra-non a-

5 nevada buselik cinsi

pan-di-sa-te Hris-to-s e-pi ği-sip- sot-hi-te a-sa-te to ki-ri-o pa-

10 segahta segah cinsi nevada buselik c. segahta segah c.

saiġi ke-en ef-ro-si- ni a-nim-ni-sa-te la-i o-ti de-

15 dügahta uṣṣak cinsi

do-ks-sa- te

Ek 4

Xristos Genatai (b)

Protos

Birinci ihos (uşşak)

Panteleimon Zafeiris'in icrasından
notaya alan: Ayşegül Arslan

kaba buselikte uşşak cinsi

Hris- tos ğe- na- te dok-

hüseyini aşıranda rast c.

sa- sa- te Hris- tos eks su- ra-

kaba buselikte uşşak c.

non a- pan- dis- sa-

kaba rastta seğah c. *hüseyini aşıranda buselik c.*

te Hris- tos e- pi ğis ip- sot-

kaba buselikte uşşak cinsi

hi- te a- sa- te to

kaba buselikte uşşak cinsi

ki- ri- o pa- sa- i ği

kaba buselikte uşşak c.

ke- en efro- si- ni a- nim- ni-

Ek 5

Hristos Anesti

Plagios Protos
Plegai birinci ihos (hüseyini)

Karar sesi ile
seyre başlanmış

Panteleimon Zafeiris'in icrasından
notaya alan: Ayşegül Arslan

dügahta hüseyini cinsi

nevada buselik c.

nevada rast cinsi

çargahta çargah cinsi

nevada buselik cinsi

nevada buselik cinsi

dügahta uşşak c.

nevada buselik cinsi

nevada karar

Hris- tos a- ne-es- ti ek

nek- ron tha- na- to tha- na- ton pa-

tis- sas ke ti- sen tis mni-

ma- si zoin xa- ri- sa- me- nos

Ek 6

Eulogitos ei Hriste

Plagios Tetartos

Plegal dördüncü ihos (rast)

kaba düğah
nişabur
cinsiPanteleimon Zafeiris'in icrasından
notaya alan: Ayşegül Arslan

kaba çargahta seyre başlanmış

Eu-lo- gi-tos ei Hris- te o te- o- si- mon

yegahta uşşak cinsi

o pan- sa- fus tus a- lie- sissa-nade- ik- sas ka-ta

yegahta uşşak cinsi

kaba düğah
nişabur
cinsi

kaba çargahta
nişabur cinsi

pemp-sas af-tis top-nev- man to a- gi- on ke di-

kaba çargahta
nişabur c.

af-ton ti-ni- kum-e- ni sa- gi-neus- sas fi-lan- thro- pe

kaba çargahta rast cinsi

dok- sa- si

Ek 7

Malakho Men Şelyo

Rbilhoyo (rast)

Yelda Akyüz'ün icrasından
notaya alan: Ayşegül Arslan

Ma- la- ko men şe- l- yo nhe- t vo men rav- mo

sa- bar heş- ko d- li- l- yo ha- dut- ho lğol- mo

e- thil- e- d- ch-un yav- mo- no fo- ru- ko vam- dab- ro- no

ho teh- zun ğulo ro- mo bam- ğar- tho teş- buh- to la-

lo- ho brav- mo ubar- ğo şay- no va- aş- lo- mo sab- rol- no- şut-

tho

Handwritten notes in red:
 yegahta rast cinsi
 hüseyni aşıranda uşşak cinsi
 yegahta rast cinsi
 kaba buvelikte nişabur cinsi
 yegahta rast cinsi

Ek 8

Mşı'ho E'thi'led

Trayono (hüseyni)

Yelda Akyüz'ün icrasından
notaya alan: Ayşegül Arslan

kaba buselikte hüseyni cinsi

Mşı- ho e- thi- led bg- av be- th- l- hem

kaba buselikte hüseyni cinsi

m- e- n ma- de- n- ho mğu- şe et- hav li- ko- re

kaba buselikte uşşak cinsi *güçlü sesle karara gidilmiş*

mşa- li- n vav vo- m- rin day- ko e- thiy- le-

d ma- l- ko d- la ş- lo- me et- ayn tav ne- b- ru- ku-

kaba buselikte uşşak cinsi

nes- gud le

Ek 9

Ho Roğem

Rbilecoyo (rast)

Yelda Akyüz'ün icrasından
notaya alan: Ayşegül Arslan

yegahta rast cinsi

Ho ro-ğem bo-far-tho kol had-vo fsi-ho di-lid lam bam-ğar-tho

yegahta rast cinsi

4 mor- yom-şi- ho şub-ho la-lo- ho brav mo lar-ğo şay-no vaş-lo- mo

güçlü ses üzerinde asma kalı? *yegahta rast cinsi*

7 ha-dut ho ku-le ğol- mo yo-nes- ko şa-fi- ro şa- bru-no to- bo

yegahta rast cinsi

10 a- lo- ho şa- ri- ro for- ko ra- bo

Ek 10

Yavno Tlitho Thino Le

Kadmoyo (uşşak)

Yelda Akyüz'ün icrasından
notaya alan: Ayşegül Arslan

kaba çarğahta uşşak cinsi

Ya nat li tıt ayi no li neş ru a ti kı yo
Day ni e zo ro şübü ho nüs ro to ha bib

hüseyni aşiranda çargah cinsi

mo tho O bra a ti ro deb kı nez ru ro
o tho O ki tur ko li şa ti kak şab ro

kaba çarğahta uşşak cinsi

şva la ro kı te ki ra be Ke do no ren zi let re lak ro ve
v dı li me zi ma rı lo

svi ve ma le lu

Ek 11

Hdav Ğame Hdav Ğame

Buselik

Yelda Akyüz'ün icrasından
notaya alan: Ayşegül Arslan

Handwritten red annotations above the staves: "yegahta buselik cinsi" (repeated three times) and "yegahta buselik c." (once).

H-dav ğa-me h-dav ğa- me va-z- mar ı teş-buh-to la-m-şi-ho de- thil- ed

bga-v be-thl-hem bnot-h saf-ı ro b- no-th sa- f- ro vab-no-thi-mo- mo

z-ma- re- n le te- ş- bu- h- to la- b- ro b- mav- lo- de